

си. Затова и те си позволяват да се държат така, както респондентът изобщо не очаква (ако предварително не е запознат поне в общи черти с техния бит, душевност и култура). Освен това, тъй като са много реактивни и реагират мигновено, а в същото време шумно и изразително откъм жестове, мимики, гримаси и други такива, циганите възприемат бързо откровенията на респондента, вживяват се в тях и реагират по начин, който смуцава респондента, кара го да се замисли - "да се прибере в кожата си".

Но тъкмо тази поза на "прибрал се в кожата си" вече го представя като човек, който изоставя равнопоставеността в общуването си с ромите, като човек, нескриващ своето недоверие и дори хладина, мнителност, подозрителност към тях, и други подобни. Ромите долавят тази метаморфоза на респондента си и съответно реагират на нея по най-различни начини. Било като се затворят в себе и общуването "охладнее". Било като изказват бурно недоволството си от измененото поведение на респондента и по такъв начин "нажежават" обстановката. За голяма част от българите и "охладняването", и "нажежаването" - и то така внезапно, бурно и опасно (както им се струва) - са нещо неочаквано, непознато и нежелано, поради което те най-често ги квалифицират с подчертано отрицателен знак на оценяване.

Всъщност в случая е налице едно разминаване в начина на мислене и възприемане на "другия". Ромите не си надяват "злодейска маска", която да подкупва и подлъгва респондента. Те просто се държат така, както са привикнали да се държат със своите и между своите. И това е лесно обяснимо, ако се има предвид, че всяка етническа общност създава свои "образци" и "модели" на мислене и поведение, в случая - на възприемане и оценяване на респондента. Тези "образци" и "модели" са етнически осмислени и натоварени.

Трагедията на ромите в случая е не че те имат свои "образци" и "модели" на мислене и поведение. А в това, че поради липса на държавност и писмена култура те не са имали отношение с "другите" (с етносите, в земите на които се заселват трайно) в разумна атмосфера, на равнопоставена основа, във връзка с което и не са могли да се изработят и "образци" и "модели" на мислене и поведение, съобразени с